

R E G É L Ő.

PESTEN csötörtökön julius 31^{kén} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. boritéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Képek nélkül egy ezüst forinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóírásnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p p.

ORSZÁGISMERTETÉS.

Belgrádi utazás. (*Végzet.*)

Sokkal többet kellett azonban arra vigyáznunk, hogy az itt kóborló, 's több helyeken dögölve is fekvő számos kutyákat vagy csak azért is kikerüljük, mivel a' Törökök azokat különösen kedvelik, 's őket ütni, a' döglötteteket más helyre vinni, és annál fogva nyugodalmokban háborgatni, véteknék tartják. Ezen jó velek bánás 's társalkodási élet okozza tehát, hogy Belgrádban kutya-ugatást hallani ritkaság, 's azok még a' legnagyobb tolongás közt is szokott csendességben maradnak. Más részről pedig igen megszorodván ilyen módon Belgrádban a' kutyák, 's mind az utzákon tartozkodván, részint ezek miatt, részint az utzáknak közönséges szemetessége, keskenysége, az azokon fel alá őgyelgő ronda nép, 's végre a' helyenként látható minden nemű tisztatlanságok, az itt különben lehető jó levegőt annyira megrontják, hogy az a' hozzá nem szokott idegennek csaknem kiállhatlan.

A' fürdést koránjok is parancsolván a' Törököknek; több fürdőházak vannak Belgrádban. Egyet azok közül mi is megnéztünk. Áll az három szobákból, mellyek közül a' két belsőbbek keményen fűtetnek, 's az utósóban, mellybe a' külső levegő be nem hathat, a' melegség és gőz olly rettenetes mértékben van, hogy én ottan lélekzetet se tudtam venni. — Vízet ezen fürdő szobákban csak annyit lát az ember, mennyi a' végsőbe egy vékony lyukacsokán becsúrog. Ezzel a' fürdő személyek leginkább csak fejüket szokták mosogatni, 's magát a' fürdést rendesen csak izzadással eszközlik; azután pedig az első szobába menvén, egy magosan álló deszkából készült padlaton, kiki a' maga szőnyegén mind addig heverész, míg egészen ki nem hűl. — Az

asszonyok rend szerint minden pénteken, — melly nap, a' Törököknél, mint nálunk a' vasárnap, minden héten inepeltetik — tisztálkodnak. —

A' közajtatosság helyeit Mo sé-nak nevezik a' Törökök. Illyen szent helyek Belgrádban sokan vannak. Külső formájok hol kerek, hol hosszúkás; a' lakosoknak házaiknál kevésbé magasabbak. Torony helyett a' mosé mellett egy magas gömbölyű, 's belől üres, tetejére nézve hegyes, és rendszeren bádoggal fedett oszlop forma áll, mellybe a' papok bizonyos idő-szakaszokban felmászván, a' tető alatt levő lyukakon fejüket kidugva, kiabálásokkal szokták a' népet imádkozásra öszvehívni. Belsejéről, hova a' keresztényeknek szabadon bemenni tilalmas, csak annyit értetünk, hogy a' mosé szőnyegekkel be van terítve, és a' papok (Dervis szerzetes, vagy Imán világi) valamelly felemelkedett helyen mondják az imádságot, mellyet a' hívők (férjfi nem levők, — mert az asszonyi nem még a' közönséges isteni tiszteletből is ki van zárva) arcra borulva hallgatnak. — Valljon nem az Imán nevezettől veszi-e a' mi imádkozásunk eredetét? melly éppen azon szent foglalatosságot jelenti, mit az Imán szokott végezni.

Az alsó vár napkeleti részén van néhány kitetsző épület. Itt van az ó hitű Szerbusok temploma, egy mellé épített csonka toronnyal. Az egész városban csak itt láthat az ember órát, de ez is a' török napi számítás szerint délben 6 órát mutat. — Ezzel szemközt van a' keresztény uralkodás alatt volt városház, mellybe most Milos szerbiai herczeg szokott ide jöretelekor szállani. Ennek testvér öcsje is szembe tűnő házat építtetett, melly csak mostanában készült-el; de ez a' török izlés szerint levén építve, csak új színével vonja magára az idegennek figyelmét.

Van a' városnak ezen részében két kőbánya is, mellyek nem le, hanem egyenes mértékben a' hegybe ástattanak, 's illyen módon már mind két helyen iszonyú nagyságú barlangok lettek. A' kő-faragók ezen függő kövekből álló 's valójában borzasztó boltozat alatt készítik munkájokat, sőt némelleyek ezen rémitő kőüregben lakó-lyukat is készítettek magoknak. —

A' felső várba ennek napkeleti részén mentünk-fel. — Ezen részen törték-be seregünk is az utolsó ostromkor,

mellynek diadalmaskodott ereje emlékéül a' bástyák falai-
 ba igen nagy számmal lövetett ágyú-golyóbisok helyébe
 rakatott kő gömbölyeket, 's a' kapu vas borítékjának ágyú-
 lövések által történt sűrű behorpadásait nem kevés megil-
 letődéssel bámultuk. — Itt láttuk csak, az egész várban,
 az őrállásnak némi nemű jeleit! Az az: láttunk a' bástya
 boltozatja alatt öszvesen öt különböző puskát a' falon
 függeni; az őrtálló pedig, szurkos pongyola öltözetében,
 egy deszka padozaton füttyörészve hevere. — A' legbelső
 bástya kapuji között, mind két oldalról, három a' falból
 egymásnak szembe kiálló erős vas horgok szemléltetnek.
 Ezekről kísézőinktől értettük, hogy azokra az akasztásra
 kárhóztattak függesztetnek, 's ezen állításuknak tettleges
 bizonyosságát — mint mondták — ez előtt még kevés idővel
 is szemlélni lehet.

Fen a' várban a' basán, ki a' három lófarkú méltóság-
 gal bir, 's ennek udvarához tartozó népen kívül mások nem
 laknak, és e' szerént az épületek is csekély számmal van-
 nak benne. — A' basának egy emeletű de valójában diszte-
 len palotája  formában fekszik a' Dunára. Hosszabbik
 oldalán szélesen kiálló fatornác van, mellyre hasonlóan
 faból készült 's most már avult állapotban levő lépcsők ve-
 zetnek. Ezt mi Törökökkel rakva találtuk, kik hihetőleg
 a' basa udvarnokai valának. — A' palotával szemközt áll
 az udvari mosé; ennek jobbán a' basa istállója. — A'
 palota napkeleti részén oldalvást vannak némely igen cse-
 kély épületek; egyet ezek közül a' basa konyhájának mondot-
 tak, 's azt beszéltek, hogy ezen épületek között mostanában
 tűz támadván a' városi Szerbusok csoportosan tódultak-fel
 annak oltására; de ezt a' várbéli Törökök magok akadá-
 lyozták, 's így kelle azután az egész épületnek lángok
 áldozatjává lenni!

A' vár lakosai is — kiket láthatánk — mint a' városi
 nép, általjában szőlva szennyesek, pongyolák és rongyo-
 sak. A' köz tisztaságra is éppen úgy itt fen a' várban, mint
 alatt a' városban igen keveset, vagy, mondhatni, semmit
 sem ügyelnek. — Maga a' basa palotája előtt levő piac is
 szemetes és gazzal általjában be van növe. — Hasonlóan a'
 rendetlenséget is közönségesnek lehet mondani. — Öszve
 vissza áll és fekszik itt minden. Még a' bástyákon levő
 ágyúk is imitt amott minden rend és felvigyázat nélkül

hevernek. A' várnak 's más épületeknek javításával pedig éppen semmit se gondolnak, melly gondatlanságnak ezer féle jeleit lehet látni. Így hagyták a' felső vár piaczára vizet vezető csatornát is végképen elpusztulni! —

Belgrád különösségei közé számíttathatik még az is, hogy az egész városban, bár utszáji felette népesek is, asszonyi személyeket látni nem lehet, keményen el levén azok az idegen szemek látásától tiltva. E' féle rabságban tartatnak ezen szerencsétlen teremtések szinte gyermeki koruktól fogva elannyira, hogy férjhez menetelők is csak szülőjük alkudozása mellett történik a' nélkül, hogy az eladott menyasszony vevő vőlegényét előbb láthatná, míg azt a' pap, szokás szerint előre elvégzett czerimonia után, szobájába hozzá be nem taszítja. — Ritka szerencsénk vala nekünk egy öreg koldus asszonyt láthatni! de a' kinek test-állása valamelly köpönyeg-forma bő ruhával, feje pedig ábrázatjával együtt egy kendővel úgy be volt burkolva, hogy csupán orra hegyéről lehete megismerni, hogy ő emberi állat lehet.

Ennyi az, mit a' látni ohajtott Belgrádban három óra alatt tapasztalhattam! mert az eső el kezdvén hullani, 's a' dél is elérkezvén, sietnünk kellett, hogy Zimonyba vissza hajokázzunk. — Ezen utunk valamivel hosszasabban tartott, mint általjövételünk. — Most a' Dunán jó darabon felfelé kellett eveznünk. Hajósink a' bal parton kiszállván ladi-kunkat szinte azon helyig huzták-fel, hol mi tegnap Zimonyba általköltöztünk. — Ezen vissza hajózásunk se volt tapasztalás nélkül! — Láttunk ugyan is a' Duna bal partján néhány ör-helyeket azok közül, mellyek bizonyos távolságra egész végvidékinken felállítva vannak, 's mellyekben a' török földre alattomosan történhető általmenetel 's jövetelnek úgy az idegen portékák szabados általhozásának meggátolása végett mindenkor végvidéki fegyveres katonák tartozkodnak. — Ezen ör-helyek részint a' kiáradások részint a' Dunára messze beláthatás okából magos kő vagy fa oszlopokra építve, négyszegletűek, 's azokat a' tető alól ki-nyuló tornáczokon körös-körül lehet járni. — Beszéllek kísérőink, hogy még ágyús csajkák is szoktak a' zimonyi hajóintézetből esténként kievezni, 's egész éjjel a' Duna közepén vasmacskákon állva a' történhető kicsapongásokra felvigyázni. — Áldás az illy atyáskodó kormányra, melly alattvalójinak épségben lehető megmaradását minden lehető

uton 's módon eszközölni kegyeskedik!! — Temesváratt
jun. 15-én 1834. Boros József.

Pesti ut, július elején. 1834. (*Végzet.*)

A' sebesen iramló Duna egy gyönyörű szigetecskét emelt-ki kebléből Mohácsnak által ellenében, hol vasárnapokon vigalmi innepek tartatnak: így történt ma is. Délután bámulva néztem a' kis városka minden rendű lakosait tolakodva ülni sajkákra, kiket a' fekete hangászok magos phantasiákba ragadtatva kísérének-át a' zöld ligetbe, hol mindenki saját kedve szerint vagy letelepedett, vagy karra fűzött kedvesével járt, bukdácsolt a' bokrok között, vagy tánczba vegyült. A' sárga földdel padlózott tánczteremben polgári lányokak lejtettek, 's nem kevés lábsuklással, mint a' partról kivehattuk; a' liget homokos szélén pedig lelkesedéssel tiporták a' tisztas nemzeti s ólót a' rácz fiatalok egy duda fülhasogató jajgatására. Én, tudod Illés, illyesmit közelebből szeretek látni; ennél fogva lelkes egyes társaság körében áteveztem este felé; ekkor látám még, hogy az egész egy bucsúalakot vett-fel. Ott egy szőke lányka kedves fürgeséggel nyujtogatá kis bódéjából a' fagyaltat az elhevült vendégeknek, itt pedig egy másik barna rakosgatá-ki mézes bábjaait. Ott kalácsos menyecskék ültenek, itt cseresznyével kínálkoztak a' piros rácz nők. Ott a' sebesen repülő hinta mellett ácsorgó Tót füge-koszorút lóggata karjain, emitt pedig tele torokkal kiáltozott a' kolbászos. A' csendesebb árnyékos helyeken egy-egy háznép ült, 's hozott ozsonnáját osztá-fel; vagy egy pár merengő szerelmes felejtve a' testi világot saját elemében fohászok, és csókokból ozsonnázott; szóval a' kis szigetecske élt, és zsibongott egész estig. Ekkora' nép Mohácsra takarodván, beültünk mi is csónakunkba, és szalagos 's bokrétas legényünkre kötve lelkünket, nehogy az esti homályban eltévedjünk, elindultunk.

Hajókázásunk kellemes volt. — Gitár és szelid fuvolyahang kísére minket; 's mire a' kedves hang utója az esti zefir ölébe lágyan elhalt, partra köténk. Légy boldog.

3.

Kedves Élim! — Pesten vagyok, ott, hol sorsom kezéből várom jövőndömet. Mint bucsúsak elejébe, ugy sietünk reggel a' gőzhajó idvezlésére, 's egy órai várakozá-

sunk után ugyancsak megérkezett hozzánk, hol szemet 's fát vevén-be, én bucsút mondek a' jó szívű Mohácsiaknak, 's elindulánk. Ketté hasítva a' Dunát, és zuhogó kerekeivel habos gyűrűket támasztván sietett Argónk, míg mi a' vidéket vizsgáltuk. Mi legelőbb szeminket megakasztá, az a' nehéz emlékű Cselle. Csendes csörgéssel foly ez be a' Dunába, miután a' vérmező felső részét, a' Lajos király sírját könnyezve befutá. Utunk a' rendkívüli hőségben is kellemes volt, jobbra csekély kivétellel Dunánkat zöldelő erdők, 's virágos rétek prémezék mindenütt, de balra népes városok, 's csendes faluk tűnének elő, mint Szekcső, Tolna, Paks, 's a' legujabban úgy nevezett: földi bodzás Földvár. Bámulva, mint valamelly csuda-lényt, fogadott minket a' partra csődült népség mindenütt, 's bárkánk nem tevén semmi személyválogatást, mint az öreg időkben Noeé, majdnem minden helysénél egy, vendégekkel tömött, sajkát fogada. Lehetett itt látni Illés! mint hulltak az elválás epedő könnyei a' kedvesek arczain alá, 's akarátlan is érezni, milly boldog, kit illy szent cseppek kísérnek. — A' r á c z a l m á s i szőlőhegyek viritólag mosolyognak-el a' dunai utasra, és szépen domborodva környezik a' Dunát egy órai utig. Midőn e' mellett lejtett-el hajónk, eszembe juta a' keszthelyi szép szőlős vidék, mellyel ez sok hasonlatban áll; ezentul kinyílik a' tér, 's Fehér vármegye kalászos vidéke gyönyörködteti a' szemet. Adony mezején gazdag kalangyákat (Schober) láthatánk.

Szenes legényink ügyesen dolgoztak, és mi Buda hegyeit alkonyatkor megláthattuk. T é t é ny mellett az egész társaság a' fedeleltre gyűlt, 's esti mulatozásba eredénk. Egy szép nevelésű Angoly csábító bájjal éneklé nemzeti daljait, és szépeink közül néhányan értvén a' dologhoz elragadtatva csügtek szép hangján, míg mások franczia, olasz, német dalokra fakadtak. Lelkem leverve volt, 's a' szégyen és fájdalom vadul kinozták mellemet, midőn a' nemes Angoly kérésére, hogy egy magyart hallhasson a' Magyarnek szép ajkairól, a' hölgyek hideg zsibbadásban vonaglottak. Illés! ezt ki nem állhattam, 's borzasztó gondolatok ingatván fejemet, lelopódtam a' szobába, hol elkorcsosodásunk volt minden gondolatom. Midőn így emésztődném, angyali gyengéd kellemű ének hata-meg, felébreszte setét álmimból, 's kinn termettem. Látod édes Élim, hogyan csalatkozik

a' heves indulat! Én, kiben előbb a' fájdalom majdnem kitörő boszút költött, most gyermekileg kész voltam volna bocsánatot esdeklenni szépinktől, kik ártatlan simulásukban a' körülményekhez — mert egy illiriai fő aszsonyság vitte a' tónusi szerepet — daloltak idegen hangokat; most azonban ölébe ragadá gitárját egy tűzkeblű magyar hölgy, 's Himfyből olly dalokat énekelt, mellyek édes kéjbe meríték a' nyelv kedves gömbölyűségét csudáló mivelt Angolyt is. „Ön nem beszél angolyul?“ kérde a' dalló nőt az Angoly. — „Érték, de nem beszéllek“ felelt ő; 's az Angoly Bowring után énekelt egy két magyar népdalt, és Himfyből angolyul a' társaság örömére. E' közben haladtunk. Este volt már, midőn legényink két ágyú-durranással tudtokra adák a' zajgó Budapestieknek, hogy megjöttünk. — Reggel Ferenczy boltjába menék megnézni Kisfaludy emléket, 's Virágét; és remeklő kezek közt találtam mind a' kettőt félkészülten. Adná az ég édes Élim! hogy minél hamarabb ragyognának a' nemzet kedvesei felett. Budán Thaliánkat is meglátogatám, 's láttam a' méltán magasztalt Megyerit a' szerelmesben kitüntetni a' szenvedelem minden mély, 's gyengéd, 's lágy vonásait; a' vitéziben a' szilárd lélek bélegeit; az öregben az agg, hanyatló 's komoly élet oldalait; 's a' vigban az illendőséggel párult vidor bohózatot. Láttam Barthát és Tóthot Telepivel szép hivatásuknak szép tökélyeikkel megfelelni, 's gyönyörűen játszani Kántorné, Parázsoné, Lendvainé, 's Bartháné aszszonyokat. Illés! a' budai színházat többnyire Pestiek töltik-el; 's lásd milly szép áldozat ez, hogy olly messzire a' nyári hévségben, kivált a' jelesebb darabokra, szinte tolong a' pesti buzgó Magyarság. Ez valóban az idegen kebelt meleg lélekkel tölti-el, 's bizonyos előjele azon részvétnek, mellyel fogadandja majd Pest kedvelt színészeit. Intésed szerint voltam hazánk írójainál is, kik a' nyelv egén mint csillagok fénylenek, és szíves fogadásukban, szerény leereszkedésökben részesülni volt szerencsém. Isten veled. —

Hidegh Mihály.

J E L E S M O N D Á S.

Észtelen szív.

A' szív ész nélkül olyan, mint a' sebes árvíz,
Melly partok nélkül széjjel ömölve csapong.
Ésszel ülekezvén pedig olly kristály patak, a' melly
Mindenek friss, új életet adni buzog.

Sz. Miklósy.

Emberi műveltség főforrásai. A' természetnek és tapasztalásnak nagy és tanúsággal teljes könyve minden ember műveltségének fő forrásai. Ki e' könyvekben olvasni tanult, legnagyobb könyvtárral bír.

Milde.

Állhatatlanság. Porba döntöd te a' nagy dolgokat, fenekestől felforgatod a' legszebb terveket, a' bokros reményt párává, a' megcsalatott szívet kétségbe esővé teszed számtalanszor te sok halandókon határtalanul uralkodó állhatatlanság.

Grúz Auróra.

Szerelem és reménység ti vagytok két hű barátink, kik az életnek tövises pályáján se hagytok el, és szinte a' rideg sirnyilásáig hű követőink maradtok. Reménység! te a' sors súlyos csapásaitól sebhedt szívekre legjobb ír! éltünk keserveit enyhited, 's veled napot látunk éltünk borult egén is. — Szerelem! te éltünk csekély örömeit határtalanra teszed, és gyakran az egekig emeled; te leghűbb! még siron túl is velünk vagy!

Horváth Illés.

K Ü L Ö N F É L E.

Mindig tartó gyász. A' közép században egy országban se volt nagyobb a' családi egybeköttetés, mint angoly országban, ha oda jött a' dolog, hogy halottakat kellett gyászolni. A' rokonságot sokszor a' 12-ik ágig is felvitték. Így némelly familia egész esztendőben gyászt viselni kénytelenítették, minthogy majd minden hónapban egy-egy nagy bátya vagy néne meghalt, 's mind-egyikért esztendeig gyásztoltak. Illy esetben, ha a' halott közelről rokon volt, a' tükör betakartatott, a' házi bútorok rendtelenségbe hozattak. Minden esztendőben tartatott egy, a' halottak emlékeztére szentelt innep, melyen annak részére az asztal mellett egy szék 's teríték (convert) tétetett. Beszélgettek vele, mint-ha jelen volt volna. Egy illy tor egykor a' temetőben is tartatott, 's a' hivatalosak a' sirok felett vendégeskedtek.

Hosszú beszéd. Az éjszakamerikai követ-kamarában minap Benton ur, egy képviselő, beszédet monda, mely négy napig eltartott!! 's a' mi több a' beszéd egy tárgyról folyton folyva szóllott, 's notabene! olly ügyben, mely felett már több hónap óta folyvást tanácskoztak.

S z ó r e j t v é n y.

1) Megforditva a' két elsőm
Igen hív az urához,
Szükséges eszköz két végsőm
Mindenféle ruhához.
Egész sok van a' sajtókban,
'S a' kezéd közti lapokban.

Er. C-i J-f. Temesből.

2) Egy tag bár, még is az áldott
Béke csendjét rongálja,
Ék nélkül rajta lel nyugtot
A' hajós hányt csajkája.

L. Ernesztina.

Előbbi rejtvény: 1) Ha csalhatlan bizonyossággal előre tudnók, milly számok nem fognak kijönni. — 2) Földvár. — 3) Tányér. — 4) Kalap. — 5) Hogy nem eszi-meg a' kenyeret. — 6) Kinek kinek az orrát.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.